

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

ŞANLIURFA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ

(Rapor No: 2020 / 11)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 31.03.2020 tarih ve 2020/72 sayılı kararında oy çokluğu ile kabul edilmiştir.)

MART 2020

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	3
A.GİRİŞ.....	4
B. GENEL BİLGİLER.....	5
B.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	5
B.2. MERKEZİN FİZİKSEL KOŞULLARI	5
B.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER.....	6
B.4. MERKEZ PERSONELİ.....	6
C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	6
C.1. TALEP VE ŞİKÂYET MEKANİZMASININ İŞLERLİĞİ.....	7
C.2. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	7
C.3.YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU.....	9
C.4. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA.....	10
C.5. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF ETKİNLİKLER.....	10
C.6. SAĞLIK VE PSİKO – SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ VE BESLENME.....	13
D. TAVSİYELER.....	15
D.1.KURUMA YÖNELİK TAVSİYELER.....	15
D.2.ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER.....	16

KISALTMALAR

AIÖK	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
ARDEF	: Araştırma ve Değerlendirme Formu
BM	: Birleşmiş Milletler
CAT	: Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CGTİHK	: 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CPT	: Avrupa Konseyi Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi
DEPAR	: Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir
4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanunun (CGTİHK) 8 inci maddesi uyarınca kapalı ceza infaz kurumu; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir
5. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Bu görevin ifası kapsamında TİHEK Başkanlık Makamınının 6/12/2019 tarihli görev emri ile 11/12/2019 tarihinde Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.
7. Ziyaret heyetinde, ... yer almıştır.
8. Ziyaret sonrasında düzenlenen bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti sırasında edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Onikiler Mahallesi, Sabır Caddesi, 3009 Sokak No:78/A Eyyübiye İlçesinde bulunmakta olup, 1968 yılında faaliyete geçmiştir. Standart E tipi koğuş sisteminde inşa edilmiş olan ceza infaz kurumunun oda sistemine geçiş tadilatı, B ve C bloklarında bulunan bir kısım koğuşların oda sistemine dönüştürülmesi ile 2005 yılında tamamlanmıştır.

B.2. MERKEZİN FİZİKSEL KOŞULLARI

10. Kurum kapasitesi 600 kişi olarak belirlenmiş olup, ziyaret tarihi itibariyle 1160 mahpus barındırılmaktadır. Mahpusların kullanmış oldukları yatakhane, havalandırma bahçesi ve mutfak alanları yaklaşık olarak 6230 metre karedir.
11. Kurumun B Bloğunda mahpuslar için 15 adet koğuş ve yeni gelen mahpuslar için 1 adet geçici koğuş, C Bloğunda 18 adet, D Bloğunda 13 adet, E Bloğunda 4 adet olmak üzere çeşitli kapasitelerde toplam 51 koğuş ve demirbaşaya kayıtlı 1774 adet yatak ve 712 kişilik ranza bulunmaktadır.
12. Kurumda 1 adet çok amaçlı salon, 1 adet açık halı saha, 1 adet masa tenisi salonu, hizmete yönelik 2 adet atölye, 1 adet mutfak, yaş ve kuru erzak depoları, soğuk hava deposu, personel yemekhanesi, açık ve kapalı görüş yerleri, avukat ziyaret odası, mahpus kabul alanı, görüşme odaları, 2 adet kantin, merkez kontrol odası, kütüphane, dersane, revir, diş muayenehanesi, berber odası, terzihane ve çamaşırhane bulunmaktadır.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

13. Kuruma gelen ziyaretçilerin duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de fiziki aramaları yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve yasa ile ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.
14. Kurumda ısınma, doğal gaz ile çalışan merkezi kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır.

B.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

15. Kurumun kapasitesi 600 kişi olarak belirlenmiş olup, ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 164 hükümlü, 851 tutuklu, 145 hüküm özlü olmak üzere toplam 1160 mahpus bulunmaktadır. Kurumda 5 engelli mahpusun bulunduğu, bununla birlikte, çocuk mahpus, kadın mahpus ve idare ve gözlem kurulu tarafından tek kişilik odada kalmasına karar verilmiş olan mahpus bulunmadığı bildirilmiştir.
16. Koşullarda mahpusların tutuklu ve hükümlü ayrımı yapılmadan bir arada tutulduğu idare tarafından dile getirilmiş olup, bu husus koşu ziyareti sırasında Heyetimizce de gözlenmiştir.
17. Kurumda son bir yıl içinde yaşanan ve ilgili mercilere bildirilen adli vaka sayısının 24 olduğu ve son bir yıl içinde 747 mahpus hakkında disiplin cezası uygulandığı bildirilmiştir. Bununla birlikte son bir yıl içerisinde Kurum aleyhinde işkence ve kötü muamele iddiası ile başvuruda bulunan mahpus olmadığı idarece ifade edilmiştir.

B.4. MERKEZ PERSONELİ

18. Kurumda 1 kurum müdürü, 2 kurum 2. müdürü, 1 idare memuru, 1 öğretmen, 2 sosyal çalışmacı, 1 psikolog, 4 bilgisayar işletmeni, 1 katip, 3 sağlık memuru, 5 infaz ve koruma başmemuru, 4 teknisyen, 1 teknisyen yardımcısı, 7 şoför, 4 hizmetli, 2 aşçı ile 177 infaz koruma memuru olmak üzere toplam 217 personel görev yapmaktadır.
19. Kurum İdaresi tarafından görevli personelin çalışma saatlerinin mesleklerini yerine getirme konusunda elverişli olduğu ifade edilmiştir.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

20. Ziyaret, Kurum 2. Müdürleriyle ile yapılan ilk görüşmeyle başlamıştır. TİHEK heyeti tarafından, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması hakkında bilgi verilmiş ve Kurum hakkında genel bilgi alınmıştır. Ardından sırasıyla revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, diş hekimi muayenehanesi ziyaret heyeti tarafından gezilmiştir.

Sağlık odasında mahpuslara ait rastgele seçilen bazı kayıt evrakları ve mevcut bulunan tıbbi malzemelerin son kullanma tarihleri kontrol edilmiştir. Daha sonra farklı suç gruplarının barındırıldığı koğuşlar gezilerek mahpuslarla birebir ve toplu görüşmeler gerçekleştirilerek memnun oldukları ve olmadıkları hususlar anlaşılmaya çalışılmıştır. Öğle yemeği Kurumun personel yemekhanesinde yenilmiştir. Öğle yemeği sonrası ziyaret heyeti ikiye ayrılmış ve koğuşlar gezilerek mahpuslarla görüşmeler tamamlanmıştır. Akabinde, ceza infaz kurumunun mutfak, erzak ve soğuk hava depoları, çamaşırhane, berber odası, ısı merkezi, atölyeler ve kurs alanlarında incelemelerde bulunulmuştur. Kurum öğretmeni, doktor ve sosyal çalışmacı ile görüşmeler yapılmıştır. Son olarak Kurum yönetimi ile bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

Kurum İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyetin bütün birimlere bekletmeksizin erişimini sağlamış, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır.

C.1. TALEP VE ŞİKAYET MEKANİZMASININ İŞLERLİĞİ

21. Kurum bünyesinde bulunan mahpusların dilekçelerini sabah sayımlarında görevli personele teslim ettikleri, bu görevlilerin, dilekçeleri sorumlu başmemurluk personeline verdiği, başmemurluk personelinin dilekçeleri ilgili birimlere verilmek üzere gruplandığı, bu işlemin ardından da nöbetçi kurum müdürüne ve ilgili birim sorumlusu İkinci Müdürüne teslim edilerek alakalı olduğu birimlere havale edildiği ve talebe uygun şekilde işlem yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
22. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde hak arama özgürlüklerinin engellenmediği, yazdıkları dilekçelerin her sabah alındığı bu konuda herhangi bir kısıtlama ile karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.

C.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

Genel olarak

23. Avrupa Konseyi Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (CPT) cezaevlerindeki tutulma şartlarının bütün boyutlarının önemli olduğunu, düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz

kaynaklardan dolayı kötü muamele ortaya çıkabileceğini belirtmektedir.² Bu nedenle bir cezaevindeki genel yaşam kalitesi oldukça önemlidir.

24. Yaklaşık 60 yıl önce inşa edilen Kurumun artık ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kaldığı İdare tarafından dile getirilmiştir. Bu husus heyetimiz tarafından da gözlenmiştir.
25. Ziyaret edilen tüm koğuşlarda pencere yalıtımındaki sorunlar nedeniyle yağmur sularının içeriye aktığı ve buna bağlı olarak rutubet oluştuğu, bazılarında ise duvarlarda yer yer dökülmelerin olduğu gözlenmiş, bu husus İdare ile yapılan son görüşmede paylaşılmış ve İdare tarafından gerekli tamiratların bir an önce yapılacağı ifade edilmiştir.
26. C Bloкта yer alan koğuşlarda tavanların basık olması nedeniyle havalandırma ve aydınlatmanın yetersiz olduğu, aynı havalandırma yetersizliğinin atölyelerde de bulunduğu gözlenmiş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır.
27. Geçici koğuşlarda bulunan aynaların, mahpusların kendisine veya bir başkasına zarar verebilecek şekilde kırık olduğu, sabitlenmediği, bu haliyle tehlike arz ettiği gözlenmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bu konu dile getirilip, bir an önce tedbir alınması gerektiğinin bildirilmesi üzerine, İdarece gereğinin yapılacağı ifade edilmiştir.
28. Heyetimiz tarafından yapılan incelemeler sırasında, berber odasının karşısında alt bodrum kata L şeklinde merdivenle inilen bir yer olduğu ve bu yerin kameralar tarafından görülmediği ve kapısının kilitli olduğu görülmüştür. Kilitli yerin kapısı açtırılmış ve heyetimizce içeride inceleme yapılmıştır. Yapılan incelemede içerinin pis ve zeminin kirli su ile dolu olduğu görülmüştür.
29. Mahpus kabul alanında yapılan incelemede, üst aramasının paravanla ayrılan bir bölümde yapıldığı ve bez paravanın aralıklı ve yıpranmış olması nedeniyle kişi mahremiyetine uygun olmadığı gözlenmiş ve bu durum İdare ile paylaşılmıştır.

Kurum Kapasitesine İlişkin

30. Genel olarak koğuşlarda Kurum kapasitesinin aşıldığı görülmüş, bu nedenle kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunların başında ranza ve dolap sayısının yetersizliği gelmektedir. Ziyaret edilen tüm koğuşlarda yere serilmiş yatakların olduğu görülmüş ve kimi koğuşlarda mahpuslardan bazıları, ortak kullanım alanlarında yere serilen yataklarda yattıklarını, bir dolabın birden fazla mahpus tarafından kullanıldığını ifade etmişlerdir.

² CPT 2. Genel Rapor, Cezaevleri, [CPT/Inf (92) 3]

Hijyene İlişkin

31. Kurumun genel hijyeni için aylık periyotlar halinde ilaçlama ve dezenfeksiyon hizmetinin özel firma tarafından yerine getirildiği, ihtiyaç duyulan durumlarda Eyyubi'ye Belediyesinden de ilaçlama hizmeti alındığı İdare tarafından belirtilmiştir.
32. Bunun dışında, mahpusların Kurum kantininden kendi paraları ile temizlik malzemelerini aldıkları, ayrıca hiçbir geliri olmayan ve zorunlu temizlik ihtiyaçlarını temin edemeyen mahpuslara gerek ilçe belediyesi gerekse sosyal yardımlaşma kurumlarından temizlik malzemelerinin temin edildiği İdarece ifade edilmiştir.
33. Koğuşlarda yapılan bire bir görüşmelerde, mahpuslar, kendilerine temiz ve kullanıma elverişli nevresim, yastık ve battaniye verilmediğini, hatta bazı mahpuslar kendilerine hiç nevresim verilmediğini dile getirmiş ve ziyaret edilen koğuşların hepsinde mevcut battaniyelerin aşırı kirli olduğu, yatakların kirli ve kullanışsız olduğu gözlenmiştir. Bu durum İdare ile de görüşülmüş olup, İdarece eksik nevresim ve battaniyelerin temini konusunda ilgili makamlar nezdinde girişimlerde bulunulduğu ifade edilmiştir.
34. Kapasitesinin 600 olarak belirlenmiş olmasına rağmen halen 1160 mahpusun barındığı dikkate alındığında tuvalet ve banyo sayısının fiziki alanların yetersizliği sebebiyle istenilen sayıda bulunmadığı gözlenmiş ve bu durum İdare tarafından da dile getirilmiştir.
35. Ziyaret edilen bazı koğuşlarda mahpuslar tarafından mutfak dolabı olarak kullanılan dolapların paslı ve eskimiş olduğu dile getirilmiş ve bu husus Heyetimizce gözlenmiş, İdare ile de paylaşılmıştır.
36. Çalışır vaziyette 2 adet çamaşır makinesinin bulunduğu Kurum çamaşırhanesinde yaşlı ve engelli mahpusların çamaşırlarının ücretsiz olarak yıkandığı, bu makinelerin diğer mahpuslara ise kullandırılmadığı ifade edilmiştir. Koğuşlarda yapılan görüşmelerde, mahpuslar elde yıkadıkları çamaşırlarını kurutacak yeterli alanın olmadığını ve kış mevsiminde kurutmada zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Suya Erişime İlişkin

37. Kurumda içme suyu Büyükşehir Belediye aboneliği ile karşılanmakta olup, 24 saat soğuk suya erişilebilmektedir.
38. Kurumda sıcak su haftanın her günü, belirli saatlerde blok blok verilmektedir. Koğuşlarda mahpuslarla yapılan görüşmelerde sıcak suya erişim konusunda yaşanan herhangi bir sorun dile getirilmemiştir.

39. Kurumda kullanılan şebeke suyu örneklerinin, her ay düzenli olarak ŞUSKİ Genel Müdürlüğüne gönderildiği ve su analizi yaptırıldığı İdarece belirtilmiştir.
40. Koşullarda yapılan görüşmelerde, suların kireçli olmasından kaynaklı cildinde kaşıntı rahatsızlığı olduğunu belirten bir kısım mahpuslar olmuşsa da İdareden alınan güncel su analizleri incelenmiş ve şebeke suyunun insan tüketimine uygun olduğu görülmüştür.

C.3.YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

41. Kurumda görev yapmakta olan personelin %90'nının hizmet içi eğitim aldığı, halen 8 infaz koruma memurunun da Kahramanmaraş Eğitim Merkezinde hizmet içi eğitim almaya devam ettiği İdarece belirtilmiştir. Personele bugüne kadar verilen eğitimler şunlardır;

- 1- Yetiştirme Eğitimi,
- 2- BİSİS Eğitimi,
- 3- Mahkum Kabul Birimi Eğitimi,
- 4- Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi,
- 5- Şoför uyum Eğitimi,
- 6- Hizmetli Personel Uyum Eğitimi,
- 7- Şoför Uyum Eğitimi,
- 8- Personel Kalemi Birim Eğitimi,
- 9- Yangın ve İlk Yardım Eğitimi,
- 10- Motivasyon Eğitimi,
- 11- UYAP Eğitimi,
- 12- Yöneticilik Eğitimi vb. olarak ifade edilmiştir.

42. Kurumda görevli personelin insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitim almadığı bildirilmiştir.
43. İdarece, kurumda hassas guruplar olarak tanımlanan kadın, çocuk, terör vb. hükümlü ve tutuklular bulunmamakla birlikte personellerin bu hassas guruplara yaklaşımları konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olduğu bildirilmiştir.
44. Kurumda 2019 yılı içerisinde 47 adet idari soruşturma başlatıldığı, başlatılan disiplin soruşturmalarının 31'inin sonuçlandırıldığı, 16'sının da devam ettiği, ziyaret tarihi itibari ile hakkında adli işlem yürütülen 2 adet personelin bulunduğu bildirilmiştir.

C.4. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

45. Kurum idaresi; saat 07.15'de açılan havalandırma kapısının 16:30'da kapandığını, havalandırma saatlerinin iklim koşulları dikkate alınarak düzenlendiğini belirtmiştir.
46. Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında görüşler koğuş programına göre yapılmaktadır. Her ayın 3 haftası kapalı görüş, 1 haftası ise açık görüş yaptırılmaktadır. Açık ve kapalı görüş süresi yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere kullanılmaktadır. Açık görüşlerde çocuk ziyaretçi sayısında sınırlama olmadığı İdarece dile getirilmiş, bu husus mahpuslarla yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir.
47. Telefon hakkı ise, 5275 sayılı Kanununun 88 inci maddesi ile oda ve koğuşlara ilişkin yapılan programa göre haftalık 10 dakika süre ile kullanılmaktadır.
48. Kurumda 2 adet mahrem görüşme odası aktif olarak kullanılmakta ve her odanın içinde yatak, banyo, tuvalet, masa, sandalye ve eşya dolabı bulunmaktadır.
49. Görüşülen mahpuslardan bir kısmı, açık görüşlerde masaların bitişik olması sebebiyle ziyaretçileri ile rahat bir şekilde görüşüp konuşamadıklarını, mahremiyetlerinin engellendiğini dile getirmişlerdir. Açık görüş alanında yapılan incelemelerde masaların uzunlamasına, bitişik ve tek sıra halinde, görüşenlerin yan yana oturacakları şekilde dizayn edildiği görülmüştür.
50. Koğuşlarda yapılan incelemelerde, diğer cezaevlerinde çoğunlukla mevcut olan televizyon kanallarından birinde bulunan ilan-duyuru kanalının kullanılmadığı gözlenmiş, bu husus İdare ile paylaşılmış ve İdare tarafından bu durumun geçici olduğu, devre dışı olan cihazın tamiri için yazışma yapıldığı ve sistemin tamirinin beklendiği dile getirilmiştir.

C.5. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF ETKİNLİKLER

51. Kurumda iş yurdu müdürlüğüne bağlı iç ve dış kantin olmak üzere 2 adet kantin, terzi ve fotoğraf atölyesi olmak üzere 2 adet atölye bulunmakta ve 6 mahpus çalışmaktadır.
52. Kurumda okuma yazma kursları (1. ve 2. kademe), yaygın eğitime erişim imkanı (açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi), örgün yükseköğretim, mesleki ve teknik kurs eğitimleri, sosyal ve kültürel kurs eğitimleri, sınav hizmetlerine katılım imkanı (tüm ÖSYM sınavları, yaygın eğitim MEB sınavları), seviye tespit sınavları, kütüphane çalışmaları, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimleri, sosyal kültürel

ve sportif çalışmalar, konferans ve seminerler, münazara ve bilgi yarışmaları, konser, sinema gösterimi ve tiyatro oyunları ile sergiler düzenlendiği İdarece belirtilmiştir.

53. Kurumda; 1. Kademe Okuma Yazma Kursuna kayıtlı 16, 2. Kademe Okuma Yazma Kursuna 8, Açık Öğretim Ortaokuluna 43, Açık Öğretim Lisesine 166, Anadolu Üniversitesine 11, Atatürk Üniversitesine 5, İstanbul Üniversitesine 4 kayıtlı mahpus bulunmaktadır.

54. Kurum bünyesinde çeşitli iş ve meslek eğitim kursları ile sosyal ve kültürel kursların düzenlendiği belirtilmiştir. Bu kapsamda 12/12/2019 tarihi itibariyle devam eden kurs ve kursiyer sayısı ile ders saati süreleri şu şekildedir:

S.N	Kurs Adı	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Kurs Türü	Haftalık Ders Saati	Toplam Süre	Kursiyer Sayısı
1	Aşçı Yardımcısı	11/11/2019	24/02/2020	Mesleki Ve Teknik Eğitim	30	450	16
2	Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni)	04/10/2019	13/12/2019	Sanat eğitimi	30	300	17
3	Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni)	03/10/2019	13/12/2019	Sanat eğitimi	30	300	14
4	Bilgisayar Kullanımı	18/11/2019	25/12/2019	Mesleki ve teknik eğitim	30	163	15
5	Bilgisayar Kullanımı	25.11.2019	00/12/2019	Mesleki ve teknik eğitim	30	163	18
6	İngilizce	08.11.2019	12.12.2019	Sosyal Kültürel Kurs	30	120	22
7	Ahşap Oyma	17.06.2019	27.11.2019	Sosyal Kültürel Kurs	30	664	14
8	Dekoratif Ahşap Süsleme	23/10/2019	11/12/2019	Mesleki ve teknik eğitim	30	200	13
9	Erkek Üst Giysileri Dikimi - 1	01/11/2019	06/03/2020	Mesleki ve teknik eğitim	30	536	14

10	Gaziantep Bakır El İşlemeciliği	07/10/2019	24/02/2020	Mesleki ve teknik eğitim	40	784	25
11	Geleneksel El Nakışları	18/10/2019	14/01/2020	Mesleki ve teknik eğitim	30	361	16
12	Kehribar Taşı İşleme	13/09/2019	26/11/2019	Mesleki ve teknik eğitim	30	312	23
13	Kuranı Kerim Öğrenme Kursu (Elifba)	01/11/2019	30/01/2020	Din eğitimi	16	208	18
14	Kuran-I Kerim Tecvidli Okuma	01/11/2019	30/01/2020	Din eğitimi	16	208	20
15	Okuma-Yazma I. Kademe	12/11/2019	09/12/2019	Okur yazarlık eğitimi	30	120	16
16	Okuma-Yazma II. Kademe	09/09/2019	13/01/2020	Okur yazarlık eğitimi	10	180	8
17	Resim Sanat Eğitimi	07/10/2019	02/01/2020	Sanat eğitimi	30	368	14
18	Saç Sakal Kesimi	03/10/2019	30/12/2019	Mesleki ve teknik eğitim	30	372	12
19	Seramik ve Karo Kaplama	18/10/2019	06/01/2020	Mesleki ve teknik eğitim	40	432	16
20	Yağlı Boya Resim	06/11/2019	23/01/2020	Sanat eğitimi	30	300	17

55. Mahpusların sosyal hayatla olan bağlarının güçlendirmek, sosyalleşmesi, kişisel gelişimlerine katkı sağlanması, beden ve ruh sağlıklarının korunması ve zamanlarını olumlu davranışlar edinerek değerlendirmesi açısından gerekli olduğu düşünülen kampanyaların; sigarayı bırakma, kitap okuma, hatim okuma, mavi kapak toplama, atık pil toplama, şiir yazma, resim yapma vb. yapıldığı idarece bildirilmiştir.

56. Kurumda, Halk Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla çok çeşitli branşlarda kursların açılması ve faaliyette bulunulması, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik farklı sosyal ve kültürel faaliyetlerin sunulması, ziyaret heyeti tarafından iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.
57. Kurum kütüphanesinde ziyaret tarihi itibarıyla 2946 adet kitabın kayıtlı olduğu, bunun yanında kayıt altına alınmayan ve sayısı belli olmayan ders kitaplarının da bulunduğu, kütüphane listesinin kitapçık halinde çoğaltılarak tüm koğuşlara dağıtıldığı, mahpusların dilekçelerine istinaden kütüphaneden yararlanmalarının sağlandığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de kitaplara erişim konusunda sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.
58. Kurumda 1 adet açık halı saha ve 1 adet masa tenisi bulunmaktadır. Kurum İdaresi tarafından mahpuslar ile personel arasında ayda bir masa tenisi turnuvalarının düzenlendiği, halı sahanın zeminin yıpranmasından ötürü açık hava spor etkinliklerinin kısıtlı imkanlarla yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; ayda 1 kere spor yapabildiklerini ve bunun yetersiz olduğu belirtilmiş, birçok mahpus halı saha zemininden yakınmışlardır. Heyetimizce yapılan incelemede de halı saha zeminin yıpranarak spor yapmaya elverişsiz hale geldiği gözlenmiş ve idare ile paylaşılmıştır.

C.6. SAĞLIK, PSİKO – SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ VE BESLENME

Sağlık Hizmetine İlişkin

59. Sağlık hizmeti tam zamanlı çalışan 1 aile hekimi, 1 diş hekimi ve 3 sağlık memuru tarafından yerine getirilmektedir.
60. Aile hekimi tarafından 1. basamak koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmeti sunulmaktadır. Kuruma her kabul edilen mahpusa giriş muayenesi yapılmakta ve hasta dosyası düzenlenmektedir. Hasta dosyalarının düzenli tutulduğu, muayene kayıtları ile tedavi kayıtlarının hasta kartlarına işlendiği, muayene edilen hastaların hasta kayıt defteri yanında UYAP sistemine de kaydedildiği gözlenmiştir.
61. Tedavi için verilen ilaçların suistimali önlemek için günlük dozlar halinde revirden verildiği, anti-depresan ve psikiyatrik ilaç kullanan hükümlü ve tutuklulara hekimin uygun bulduğu doz ve miktarda ilacın, günün belli vakitlerinde görevli memurlar tarafından koridor kamerası önünde bizzat içirildiği belirtilmiştir.
62. Kurumda kronik hastalığı bulunan veya kurum revirinde tedavisi mümkün olmayan hastaların hastalığın türüne göre hastanelere sevk edildiği, sevklerle ilgili herhangi bir sorunun yaşanmadığı, acil durumlarda 112 acil sağlık hizmeti aracılığıyla bölgedeki hastanelere yönlendirme yapıldığı belirtilmiştir. Her koğuşun haftada bir gün revir günü olduğu, ayrıca kurum hekimi tarafından ayda bir gün tüm koğuşlar gezilerek

sağlık sorunu olanların belirlendiği hem mahpuslar hem de Kurum personeline ifade edilmiş ve bu uygulama heyetimizce iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

63. Yapılan görüşmelerde mahpusların bir kısmı, revire çıkamadıklarını, revir günlerinde her koğuş için hasta sınırlaması olduğunu, bu nedenle kendilerine sıra gelmediği konusunda şikayette bulunmuşlardır. Heyet üyesi doktor tarafından, şikayette bulunan mahpusların isimleri tek tek alınarak, hasta kartları ve muayene kayıt defterlerinde inceleme yapılmış, yapılan inceleme sonucunda şikayetlerin gerçeği yansıtmadığı tespit edilmiştir.
64. Kurumda, tam zamanlı olarak çalışan diş hekimi tarafından diş hastalığı olanların tedavisi yapılmaktadır. Diş hekimi tarafından dolgu, kanal tedavisi, diş çekimi gibi işlemlerin kurumda yapıldığı; protez gibi laboratuvar ortamına ihtiyaç olan işlemlerin sevk edildiği ve diş ünitesinde kullanılan malzemelerin revirde bulunan otoklavda sterilize edildiği belirtilmiştir.
65. Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla, Kuruma her yeni gelen mahpusa giriş muayenesi yapıldığı, her yıl en az bir defa verem taraması yapıldığı, haşere ve vektörlere karşı periyodik olarak her ay ilaçlama yapıldığı, hepatit vb. hastalıklara karşı periyodik olarak aşılama yapılarak hepatit hastalığı olan mahpusların kontrol ve takibinin devlet hastaneleri enfeksiyon polikliniklerince yapıldığı İdare tarafından bildirilmiştir.

Beslenmeye İlişkin

70. Yemekler, yemek arabalarında bulunan benmariler ile görevlilerce odalara dağıtılmaktadır. İhtiyacı olan veya doktor raporu sonucu dilekçe veren özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için diyet yemekler verildiği bildirilmiştir. Kurumda yemekler, kurumun kendi mutfağında görev alan mahpuslar ve kurum aşçısı tarafından yapılmaktadır.
71. Heyetimizce mutfakta yapılan incelemede, mutfakın temiz ve hijyenik olduğu, yiyeceklerin ayrı bölümlerde muhafaza edilerek hazırlandığı, depolarda bulunan kuru erzak ve şarküteri ürünlerinin son kullanma tarihlerinin geçmediği, meyve ve sebzelerin taze oldukları gözlenmiştir. Ayrıca yemeklerden numune alındığı ve numunelerin 3 gün saklandığı tespit edilmiştir.
72. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, kantinde satılan ürünlerin çeşitliliği ile fiyatları sistematik olarak şikayet konusu olmuştur. Heyetimiz tarafından fiyat satış listesi incelenmiş, fiyatların makul düzeyde olduğu tespit edilmiş, ürün çeşitliliği konusunda dile getirilen sıkıntılar ise İdare ile paylaşılmıştır. Kurum İdaresince konsinye satış sisteminden dolayı bazı sorunların yaşandığı ifade edilmiştir.

Psiko-Sosyal Servis Hizmetlerine İlişkin

73. Kurumda kadrolu 1 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servisin sunduğu hizmetler mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışması yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri yapmaktır.
74. Psiko-sosyal yardım servisi tarafından, mahpuslar hakkında, Kuruma geldikleri ilk üç gün içerisinde Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmakta ve kişinin Genel Risk ve İhtiyaç Raporu sonucuna göre bireysel görüşme planı yapılmaktadır.³ Ayrıca doldurulan form ışığında, mahpusların genel değerlendirme sonuçlarının ortaya çıktığı, böylece hangi grup çalışmasına ihtiyaç duyduğunun tespit edildiği veya hangi konularda bireysel görüşmeler sunulması gerektiği konusunda bir sonuca varıldığı ifade edilmiştir.
75. Bu sistemin yanı sıra kurumda hükümlü konumunda bulunan mahpuslara DEPAR⁴ (Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları) uygulanmaktadır.
76. Kurumda bulunan mahpuslarla, psiko-sosyal servisin gerekli görmesi halinde, dilekçe ile talep edilmesi halinde ve personel yönlendirmesi ile psikolojik belirtileri üzerine bireysel görüşmeler yapıp destek verildiği, bunun dışında kriz durumlarında vaka çalışmaları yapıldığı ifade edilmiştir. 2019 yılında sadece kişinin talebi doğrultusunda yapılan bireysel görüşme sayısının 540 olduğu, toplamda ise yıllık 821 civarında bireysel görüşme yapıldığı bildirilmiştir.

³ ARDEF'in amacı; suç işleme nedenlerini saptamak, kişinin ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlarına yönelik programların uygunluğunu saptamak, zarar verme ve zarar görme riskini saptamak olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca mahkûmun psikolojik rahatsızlıkları (Ruhsal öykü, Alkol madde Kullanımı, Depresyon, İntihar Etme Eğilimi, Anksiyete, Psikoz, Ruhsal Travma, Açıklanmayan Bedensel belirtiler, Uyku Bozukluğu, Kendine Zarar Verme, Yas, Takıntılı Düşünceli Davranışlar, Bilişsel Bozukluklar, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, Bipolar Bozukluk, Güvenli Davranış Eksikliği) ve bunlara yatkınlığı da bu form ile ölçülmektedir.

⁴ Farklı suç geçmişlerine sahip hükümlülerin rehabilitasyonunu, tedavisini ve topluma başarılı bir şekilde yeniden kazandırılmasını sağlayacak tamamen işlevsel bir sistemin geliştirilmesi ve ceza infaz kurumu personelinin AB standartlarına uygun şekilde hizmet vermesinin sağlanması da dâhil olmak üzere iyi tanımlanmış, iyi yapılandırılmış ve bireyselleştirilmiş bir infaz hizmetinin oluşturulması kapsamında Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) projesi hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında geliştirilen Müdahale Programları: Çözüm Odaklı Terapi: Sorun Çözme Becerileri Düşük Olan Hükümlüler, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Müdahale Programı, Psikopatoloji Müdahale Programı, Değişim Motivasyonu Müdahale Programı, Kadın Hükümlüler Müdahale Programı, Ayrılık Acısı Müdahale Programı, Yüksek Etkili Suçları İşlemiş Hükümlülere Yönelik İntiharın Önlenmesi Müdahale Programı, Dürtüsellik Kleptomani Müdahale Programı, Cinsel İsteğin Kontrolü Müdahale Programı, LGBTİ'li Hükümlülere Yönelik Müdahale Programı, Radikalleşme (Adli Suçlular), Terör Suçlarına Yönelik Müdahale Programı, Üçüncü Jenerasyon Terapiler, Genç Hükümlüler İçin Müdahale Programı (18-21 Yaş Grubu), Aile İçi Şiddet Müdahale Programı, Cinayet Suçu İşlemiş Hükümlülere yönelik Bilgi Notu.

77. Kurumda bulunan mahpuslardan, öfke kontrol-madde bağımlılığı grup çalışmalarına ihtiyaç duyduğu belirlenen ve katılıma istekli kişiler ile grup çalışmalarının yapıldığı ayrıca eğitici seminerler de düzenlendiği belirtilmiştir.
78. Telefon aracılığı ile ya da görüş gününde psiko-sosyal yardım servisi bürosunda mahpusların aileleri ile görüşmeler yapıldığı ve 2019 yılında görüşülen aile sayısının 195 olduğu bildirilmiştir.
79. Kurumda kaldığı süre içerisinde yakınlarından birini kaybeden mahpuslara yas danışmanlığı yapıldığı ifade edilmiştir.
80. Kurumda çalışan personele yönelik çeşitli konularda bireysel görüşmelerin yapıldığı da ifade edilmiştir.

D. TAVSİYELER

D.1. KURUMA YÖNELİK TAVSİYELER

81. İlk defa cezaevi ortamına giren ve masum olma ihtimali olan tutuklu mahpusları, hükümlü mahpusların potansiyel suç etkisinden korumak amacıyla, tutuklu mahpusların hükümlü mahpuslardan ayrı yerlerde barındırılması için gayret sarf edilmesi,⁵
82. Yataklardan, kirli ve kullanışsız olanların, kısa vadede temizlik ve tadilat işlemlerinin yapılması, uzun vadede ise, yenileriyle değiştirilmesi,⁶
83. Kurumda kullanılan battaniyelerin sağlık açısından uygun olan periyotlarla yıkanması,
84. Koğuşlarda bulunan paslı mutfak dolaplarının değiştirilmesi,
85. Halı saha zeminin spor yapmaya elverişli hale getirilmesi,⁷

⁵ CPT/Inf(2017)5-part) göre, Birçok ülke, Avrupa Cezaevi Kuralları (Kural 18.8) ve diğer uluslararası sözleşmelerde öngörüldüğü gibi tutuklu ve hükümlü mahkumları ayrı yerleştirmeye özen göstermektedir. Örneğin bkz. Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, Madde 10(2)ve BM Mahkumlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 11(b) Avrupa Cezaevi Kuralları (18.9 ve 101. Kurallar) bu konuda istisnalara imkan tanımakta; tutuklu mahkumların hükümlü mahkumlarla birlikte organize edilen etkinliklere katılmalarına izin verirken genellikle bu iki kategoriyi geceleri ayrı tutmayı öngörmektedir. 5275 sayılı CGTİHK'nun 111 inci maddesinin, tutuklama kararının yerine getirildiği kurumlar başlıklı maddesinin 3. Fıkrası: 'tutuklular, tutukevlerinde veya maddi olanak bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar.'

⁶ 5275 sayılı CGTİHK'nun, hükümlünün barındırılması ve yatırılması başlıklı 63üncü maddesinin 2. fıkrası; 'Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.' BM Mahkumlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Madde 21 'Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır.'

⁷ BM Mahkumlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (Nelson Mandela) Madde 23 1. 'Hava koşulları izin verdiği ölçüde, dışarıda çalıştırılmayan her mahpus, günde en az bir saat açık havada, uygun bir biçimde beden eğitimi yapar. 2. Genç mahpuslar ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer

86. Mahpus kabul alanında üst araması için kullanılan ve mahremiyeti sağlayamayan paravan yerine, mahremiyet sağlayacak şekilde bölmeli kapalı bir alanın yapılması ya da bu amaca hizmet edecek başka tedbirlerin alınması,
87. Açık görüş alanındaki masa düzeninin, kişiler arası mahremiyeti sağlayacak şekilde düzenlenmesi,
88. Atölyelerde havalandırmanın sağlanması,
89. Ranzası olmayan mahpuslara ranza temin edilmesi, dolabı olmayanlara dolap verilmesi,
90. Her mahpusa temiz ve kullanıma elverişli nevresim, yastık ve battaniye verilmesi,
91. Ziyaret sırasında kirli ve kameraların görmediği tespit edilen yerlerin temizlenerek kokudan arındırılması ve kamera ile gözlenebilecek şekilde donatılması,

D.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

92. Cezaevinin aşırı kalabalıklaşması ile buna bağlı olumsuz sonuçları önlemek için gerekli tedbirlerin alınması,⁸
93. İşkence ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim ve bilginin infaz kurumu personelinin eğitim programında kapsamlı bir şekilde yer alması, bu bağlamda ilgili ulusal mevzuata ek olarak İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) da başta olmak üzere uluslararası standartların dâhil edilmesi,⁹

Gerektiği tavsiye edilmektedir.

mahpuslara, beden eğitimi süreleri içinde bedenlerini çalıştırma ve boş zamanlarını değerlendirme eğitimi verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve malzeme sağlanır.'

⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere, Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması Ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 Sayılı Tavsiye Kararı , R (99) 22 Sayılı Tavsiye Kararına Ek I.

⁹ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani Veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme(CAT), m.10- '10 l. Her Taraf Devlet, işkencenin yasaklanmasına dair eğitim ve bilginin kanun uygulayıcı personel, sivil veya askeri, tıbbi personel, kamu grevlileri ve herhangi bir şekilde tutuklanan, nezarete alınan veya hapsedilen (cezaevine konulan) herhangi bir şahsın tutuklanması, sorgulanması veya muamelesiyle ilgilenebilecek diğer şahısların eğitim programına dahil edilmesini sağlayacaktır. 2. Her Taraf Devlet, bu gibi kişilerin grev ve yetkilerine dair yayınlanan kurallar veya talimatlara bu yasaklamayı da dahil edecektir.'

İLAVE GÖRÜŞ

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Kısaca 6701 sayılı kanunla Kuruma verilen görev **İNSAN ONURU TEMELİNDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTİR.**

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışıya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgilere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokolün 20. maddesinde de Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler de belirlenmiştir. Bu yetkiler aynı zamanda 6701 sayılı Kanunla Kuruma verilmiştir.

1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yerlere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,

2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,

3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,

4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya

Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,

5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği onu, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Kurumun bugüne kadarki Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yaptığı ziyaretler kimi zaman bir suçun soruşturmasını yapan bir savcı, kimi zaman da kurumların fiziki vs yönlerden denetleyen bir müfettiş edasıyla icra edilmektedir. Bu sebeple raporlarda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususlar öne çıkmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında elde edilen bulgular ise sadece bulgu ve tespit olarak kalmakta Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” kelimeleri raporda “sadece” bulunmaktadır. Oysaki kanun ve diğer uluslararası sözleşmeler ötesini aramaktadır.

Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı insan hakları uzmanı bakışı açısını çalışmalara yansıtarak Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyeler somut, kısa ve öz olmalıdır. (“.....şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi..tavsiye olunur.)

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmediği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyaret raporu ile ilgili olarak;

Ziyaret Heyetinin, mahkum koşullarının ziyareti sırasında mahkumlar tarafından iddia edilen konularla ilgili olarak, cezaevi yönetiminden herhangi bilgi ve belge almaksızın sadece mahkum ifadelerine dayanarak tespit ve tavsiyede bulunduğu görülmüştür. Tek taraflı olarak düzenlenen ziyaret raporuna katılmam mümkün değildir. Dolayısıyla sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Saffet BALIN
Kurul Üyesi